

ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ

Маъруза: ЖАЗО ТУШУНЧАСИ ВА МАҚСАДИ (1соат)

Маърузачи: Ахраров Б., Салаев Н., Камалова Д.

1. МАЪРУЗАНИНГ НАТИЖАЛАРИ:

Маърузанинг мақсади шундан иборатки, жиноий жазо тушунчаси, унинг белгилари, жазонинг мақсадини ўрганишдан иборат. Маърузада жиноий жавобгарликнинг бошқа жиноят-ҳуқуқий таъсир чораларидан, бошқа ҳуқуқ соҳаларида назарда тутилган жавобгарликлардан масаласига алоҳида эътибор қаратилади. Маъруза якунида ҳозирги кунда жиноий жазо тушунчаси ва унинг мақсадига доир назарий ва амалдаги қонунчиликдаги муаммолар муҳокама қилиниб, улар юзасидан фикр-мулоҳазалар айтилади.

Маъруза натижасида талаба:

- чекланган вақт доирасида ўзлаштирилган ўқув материални конструктив баён қилиш қобилияти;
- амалий мисоллар (фактлар) билан мустаҳкамланган вазиятлар билдириш ва гуруҳда ишлаш кўникмаси;
- танқидий фикрлаш, оппонентни эшитиш ва ўз жавобини тегишли ҳуқуқий атамалар қўллаган ҳолда асослаш;
- жазо тушунчаси, унинг мақсади амалий мисоллар орқали аниқлай олиш кўникмасига эга бўлади.

2. ТАЯНЧ ТУШУНЧАЛАР:

Жазо деб - жиноят содир этишда айбдор деб топилган шахсга нисбатан давлат номидан суд ҳукми билан қўлланадиган ва маҳкумни қонунда назарда тутилган муайян ҳуқуқ ва эркинликлардан маҳрум қилиш ёки чеклашдан иборат бўлган мажбурлов чорасига айтилади.

3. МАВЗУ БЎЙИЧА ДАРС ОЛИБ БОРИШ МЕТОДИКАСИ:

Жиноий жазо тушунчаси ва унинг мақсади ёритиб ўтилади. Талабаларнинг эътибори, жиноий жазонинг бошқа таъсир чораларидан фарқига қаратилади.

Жиноий жазо масаласи амалий мисоллар ва казуслар ёрдамида муҳокама қилинади.

4. АСОСИЙ БЕЛГИЛАРИ:

Жиноий жазо белгилари:

- жиноий жазо давлатнинг мажбурлов чораси ҳисобланади;
- давлат номидан унинг органлари томонидан амалга оширилади;
- жиноий жазо чораси фақат суд томонидан тайинланади;
- жазо тайинлаш учун жиноий қилмишнинг содир этилганлиги асос бўлади;
- жазо фақат жиноят содир этишда айбдор деб топилган шахсга нисбатан тайинланади;
- жазо шахсни муайян ҳуқуқ ва эркинликлардан маълум вақт оралиғида чеклашида ифодаланади;
- махсус ҳуқуқ ва эркинликлардан маҳрум қилиш фақат жиноят қонунида кўрсатилади;
- судланганлик ҳолатини келтириб чиқаради.

Жазонинг мақсади - адолатли ва тўғри жазо тайинланишидан келиб чиқиши кутилган натижа бўлиб, ЖК 42-модда 2- қисмида жазо мақсадига:

- маҳкумни ахлоқан тузатиш;
- маҳкумни жиноий фаолиятини давом эттиришга тўсқинлик қилиш;

- маҳкумнинг янги жиноят содир этишини олдини олиш;
- бошқа шахсларнинг ҳам жиноят содир этишларини олдини олиш киради деб таъкидланган.

ҚОЛГАН МАСАЛАЛАРНИ МУСТАҚИЛ ЎҚИБ ТАЙЁРЛАШ

5. СЕМИНАР САВОЛЛАРИ (1 соат):

1. Жиноят ҳукукида жазо тушунчаси.
2. Жазо мақсади
3. Жазонинг бошқа ҳукуқий таъсир чораларидан фарқи.

6. КАЗУСЛАР:

1-масала

Ж. ЖКнинг 138-моддаси 1-қисми билан айбдор деб топилиб суд қилинган ва иш жойида иш ҳақининг 30% ини давлат ҳисобига ўтказган ҳолда икки йилга ахлоқ тузатиш ишига ҳукм қилинган. Ушбу жазони қўллаш қондасига суд риоя қилганми?

2-масала

17 ёшли А. ЖКнинг 168-моддаси 1-қисми билан судланиб, иш жойида иш ҳақидан 20 %ни давлат ҳисобига ўтказган ҳолда икки йилга ахлоқ тузатиш ишига ҳукм қилинган. Шу турдаги жазони қўллаш қондасига суд риоя қилганми?

3-масала

Суд 58 ёшли Ф.га ЖКнинг 211-моддаси 1-қисми билан уч йилга ахлоқ тузатиш ишларига ва қўшимча жазо тариқасида иш ҳақидан 20 % ушлаб қолиш жазосини тайинлаган. Суд томонидан ушбу жазони тайинлаш қондасига риоя қилинганми?

4-масала

Х. ЖКнинг 207-моддаси бўйича 3 йилга иш жойида ахлоқ тузатиш ишига ва 20 % иш ҳақидан ушлаб қолиш шарти билан жазоланган эди. 6 ой ўтгач Х. ўзбошимчалик билан иш жойини ташлаб, хусусий тадбиркорлик билан шуғуллана бошлаган. Аммо икки ойдан сўнг у ҳибсга олинган. Суд ЖКнинг 46-моддасини қўллаб, Х.га нисбатан ахлоқ тузатиш ишлари ўтмай қолган икки йил-у олти ой муддатини, шу муддатга озодлиқдан маҳрум қилиш жазоси билан алмаштирди. Суднинг қарори қонуний асосга эгами?

5-масала

С. ЖКнинг 168-моддаси 1-қисми билан айбдор деб топилиб, унга икки йил ахлоқ тузатиш ишларига ва ишлаётган жойидан маошининг 25% ини ушлаб қолиш шарти билан жазо тайинланган. С. уч ой давомида жазони ўташдан бўйин товлагани учун суд ЖКнинг

46-моддасини қўллаб, икки йил ахлоқ тузатиш иши жазосини, шу муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси билан алмаштирди. ЖКнинг 168-моддаси 1-қисми санкциясида озодликдан маҳрум қилиш жазоси йўқлигини ҳисобга олсак, бу масаланинг мана шундай ҳал қилиниши қонуний асосга эгами?

ЎҚИШ УЧУН АДАБИЁТЛАР:

1. Рустамбаев М.Х. Ўзбекистон Республикаси Жиноят ҳуқуқи курси. Умумий қисм. I том: Жиноят тўғрисида таълимот. – Т.: Илмиз, 2011. – 400 б.
2. Rustamboyev M.H. Jinoyathuquqi (umumiy qism). Oliyo'quvyurtlari uchundarslik. – Toshkent: TDYI, 2006.
3. Кабулов Р., Якубов А.С., Шакуров Р.Р. ва бошқалар. Жиноят ҳуқуқи. Умумий қисм. Услубий материаллар. —Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2004.—53 б.
4. Усмоналиев М., Бакунов П.Б. Жиноят ҳуқуқи. Умумий қисм. Олий ўқув юртлири учун дарслик. —Т., «Янги аср авлоди», 2010, 664 бет.
5. Абдурасулова Қ.Р. Озодликдан маҳрум этиш муассасаларидаги ижтимоий муҳитнинг шахсга салбий таъсири ҳақида. // Ж. Давлат ва ҳуқуқ. -2003.-3 (15)сон.-Б. 58-61.
6. Алламуратов А.Т., Халикулов У.Ш. «За» и «Против» смертной казни. // Инсон ҳуқуқларини судда васуддан ташқарида ҳимоя қилиш. Илмий-амалий анжуман тўплами. –Т.: -2005. –С.15-18.
7. Пайзуллаев Қ.П., Салаев Н.С., Бобокелдиев Б.А. Ўлим жазоси: ўтмишда, ҳозирда ва келажда. Рисола. — Т.: Turon-Iqbol, 2005. – 280 б.
8. Рустамбоев М.Х. Жиноий жазоларнинг либераллаштириш - давр талаб ва истиқбол дата қомиллаштириш муоммолари. Суд-ҳуқуқ ислохоти: назария ва амалиёт мавзусидаги халқаро илмий-амалий конференция материаллари. 12 декабр 2001. –Т.: ТДЮИ. -2002. –Б.3-5.
9. Рустамбаев М.Х. //К вопросу об отмене смертной казни. -Народное слово .- №151 (3768).- 9 августа. -2005 .
10. Рустамбаев М.Х. К вопросу о Смертной казни. // Ж. Давлат ва ҳуқуқ. - 4 (26)-сон.- 2005. -С. 37-40.
11. Рустамбоев М.Х. Жиноят ва жазо // Ж. Хаёт ва қонун. -2002.- 1-сон.-Б. 40-42.
12. Рустамбоев М.Х. Жиноят қонунчилигини жазоларни адолатли белгилаш. // Ж. Давлат ва ҳуқуқ. - 2000.- 1-сон.-Б. 44-48.
13. Рустамбоев М.Х. Муаллифликда Ўзбекистон Республикаси жиноят ва жазотўғрисидаги қонуннинг моҳияти. Рисола. - Т., ВШМ МВД РУ. -1994. -1,5 п.л.
14. Ўлим жазосини бекор қилишнинг ташкилий ҳуқуқий жиҳатлари. Илмий-амалий анжуман материаллари. //Маъсул муҳаррир: Б.Ахроров.— Т.: ТДЮИ, -2006.- 203 б.
15. Усмоналиев М. Ахлоқ тузатиш ишлари. Рисола.—Т.: ТДЮИ. -2003.- 3 б.т.
16. Назаров М.А. Ограничения назначения наказаний в виде лишения свободы // ТДЮИ илмий мақола тўплами. - 2005. - №2 – С.95-99.
17. Кабулов Р. Озодликдан маҳрум қилиш жазосига муқобил бўлган жазоларни қўллашдо ирасини кенгайтириш. // Суд-ҳуқуқ тизимини либераллаштириш—ҳозирги босқичда демократик ислохотларнинг асосий ўналиши: Халқаро илмий-амалий конференция маъруза матн.—Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2002. -Б. 51-53.

18. Крутько О. Смертная казнь и проблема гуманизма. // Ёшолимларилмиймақолалартўплами. – Т.: ТДЮИ, -2002. -№ 2. - С.111-119.
19. Крутько О. Смертная казнь как мера наказания за умышленное убийство и общественное мнение. // Инсонҳуқуқларини суд васудданташқаридаҳимояқилишмуаммолари. Мавзусидагиилмий-амалиянжуманматериаллари. — Т.: ТДЮИ, 2005.- С.111-115
20. Тохиров Ф. // Германия: Жазочоралари. -Инсонвақонун. -23-сон.- 2001.
21. Тохиров Ф. //Франция: Жазочоралари. -Инсонвақонун. -25-сон.-2001.
22. Пайзуллаев К.П., Абдуқодиров Ш.Ё. //Ўлимжазосинижазо тури сифатидабекорқилишнингўзигахосхусусиятлари. –Ишонч. - 6 август. - 2005.
23. <http://www.lex.uz>
24. <http://www.tsul.uz>
25. <http://www.norma.uz>
26. <http://www.gov.uz>
27. <http://www.legislature.ru>
28. <http://www.law.uk.edu>
29. <http://www.juristlib.ru>
30. <http://www.crime-research.ru>